

18.3.2021

Eduskunnan talousvaliokunta
tav@eduskunta.fi

HE 265/2020 vp - Sähkömarkkinalain muuttaminen

Teknologiateollisuuden yrityksille kohtuuhintaisen sähkön saatavuus ja hyvä toimitusvarmuus ovat keskeisen tärkeää menestykselliselle tuotannolle. Energiakustannukset ovat keskeinen osa tuotantokustannuksia ja vaikuttavat kaikkien suomalaisten yritysten kilpailukykyyn, mutta erityisen voimakkaasti energiavaltaiseen valmistavaan teollisuuteen. Siksi on erittäin tärkeää varmistaa sähkömarkkinoiden kustannustehokas ja läpinäkyvä toiminta Suomessa.

Sähkön siirtohinnat ovat Suomessa nousseet viime vuosina huomattavasti yleistä kustannustasoa nopeammin. Syynä ovat esimerkiksi uudet toimitusvarmuuteen liittyvät vaatimukset, jotka ovat johtaneet jakeluverkoissa kalliisiin investointeihin kuten maakaapelointiin häiriöherkillä johtojaksoilla. Tärkein syy on kuitenkin Energiaviraston luoma tuottomalli, jossa verkkotoiminnan tase- ja pääoma-arvostukset ovat reippaasti korkeampia kuin todelliset investoinnit ja pääomarakenteet.

Sähkön siirtoverkot ovat luonnollinen monopoli, jonka tehtävänä on mahdollistaa asiakkaita palvelevan sähkömarkkinoiden toiminnan. Monopoliluonteensa takia verkkoyhtiöillä on oikeus vain kohtuulliseen korvaukseen siirtopalveluista ja matalan riskinsä takia vain kohtuulliseen pääoman tuottoon. Kumpikaan ei ole toteutunut vaan Energiaviraston vahvistamat menetelmät verkonhaltijan verkkotoiminnan tuotoista ja siirtopalvelusta perittävistä maksuista on mahdollistanut monopoliryksille suuremmat tuotot kuin kilpailluille liiketoiminnoille. Suomen Sähkönkäyttäjät ry on arvioinut, että sähkön käyttäjät ovat vuonna 2019 joutuneet maksamaan 480–705 miljoonaa euroa todellisia investointeja ja pääomarakenteita suuremmat kustannukset. Tilanne on kestävä ja siksi sähkömarkkinalakia ja sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annettua lakia on muutettava.

Energiaviraston keinotekoista tuottomallia on muutettava ja se tulee toteuttaa lainsäädännöllä. Sähkömarkkinalaissa tulee määritellä nykyistä selkeämmin kustannusvastaavuus luonnolliseen monopoliasemaan perustuen. Sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 10 § on muutettava seuraavasti:

Hinnoittelussa noudatettavien menetelmien vahvistamista koskevassa päätöksessä voidaan määrätä:

- verkkotoimintaan tai palveluun sidotun pääoman arvostusperusteista siten, että sidotun verkkopääoman arvo ei olennaisesti eroa sen taseeseen merkitystä arvosta,

- verkkotoimintaan tai palveluun sidotulle pääomalle tai palvelulle hyväksyttävän tuoton määrittämistavasta, joka vastaa kunkin verkonhaltijan todellista pääomarakennetta ja joka sallii sidotulle pääomalle enintään vastaavan vähäisen riskin sijoituskohteisiin verrattavan tuoton,
- verkkotoiminnan tai palvelun tuloksen määrittämistavasta sekä sen edellyttämästä tuloslaskelman ja taseen oikaisusta,
- investointien kustannustehokkuuteen, verkkotoiminnan tehostamiseen, verkon varmuuden parantamiseen ja verkon kehittämiseen kannustavista tavoitteista ja niiden määrittämistavasta sekä menetelmistä, joilla tavoitteita sovelletaan hinnoittelussa,
- hinnoittelurakenteen määrittämistavasta.

Kustannusvastaavuuden yksityiskohtaisempi määrittäminen lakiin määräävään markkina-asemaan perustuen on saatava vuosien 2024–2027 valvontajaksoon.

Aikaisemmilta valvontajaksoilta verkkoyhtiöt eivät ole veloittaneet asiakkailtaan Energiaviraston keinoitekoisen laskentamallin mukaista maksimituottoa, joka omalta osaltaan tukee Teknologiateollisuuden näkemystä siitä, että laskentamallin tulee muuttaa vastaamaan paremmin yhtiöiden todellista liiketoimintarealityä.

Hallituksen esityksessä sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta ehdotetaan mahdollisuutta tämän alituoton tai piilovelan perimiseksi sähkön käyttäjiltä tulevaisuudessa.

Teknologiateollisuus yhtyy Energiaviraston kantaan 220/010/2020, jonka mukaan alituoton perinnän jatkamiselle ei ole perusteluja eikä takaisinperintää voi pidentää automaattisesti. Teknologiateollisuuden mielestä alijäämä ei myöskään ole omaisuususerä, joka voisi kuulua perustuslaissa turvatun omaisuudensuojan piiriin eikä se siten nauti perustuslain 15 §:ssä tarkoitettua omaisuuden suojaa.

Teknologiateollisuus ry

Jaakko Hirvola
toimitusjohtaja